

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

5 февруари 2020 година *

„Преюдициално запитване — Регламент (ЕС) 2016/399 — Кодекс на шенгенските граници — Контрол на външните граници — Граждани на трети страни — Член 11, параграф 1 — Подпечатване на пътните документи — Печат за излизане — Определяне на момента на излизане от Шенгенското пространство — Качване на моряци на борда на кораби, акостирали дългосрочно в морско пристанище“

По дело C-341/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Raad van State (Държавен съвет, Нидерландия) с акт от 9 май 2018 г., постъпил в Съда на 24 май 2018 г., в рамките на производство по дело

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

срещу

J. и др.,

в присъствието на:

C. и H. и др.,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: E. Regan (докладчик), председател на състава, I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Pešič и C. Lycourgos, съдии,

генерален адвокат: E. Sharpston,

секретар: M. Ferreira, главна администраторка,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 6 юни 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за J. и др., от K. Boele, advocaat,
- за нидерландското правителство, от P. Huurnink, M. K Bulterman и H. S. Gijzen, в качеството на представители,

* Език на производството: нидерландски.

- за германското правителство, първоначално от Т. Henze, R. Kanitz и J. Möller, а впоследствие от последните двама, в качеството на представители,
- за гръцкото правителство, от S. Chala, С. Fatourou и G. Konstantinos, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от G. Wils и J. Tomkin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 17 октомври 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 11, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/399 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (ОВ L 77, 2016 г., стр. 1, наричан по-нататък „Кодексът на шенгенските граници“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (държавен секретар по правосъдието и сигурността, Нидерландия) (наричан по-нататък „държавният секретар“) и J. и др., граждани на трети страни, които имат качеството на моряци, във връзка с отказа да се постави печат за излизане от Шенгенското пространство върху паспортите на последните в момента на качването им на кораби, акостирали дългосрочно в пристанището на Ротердам (Нидерландия).

Правна уредба

Кодексът на шенгенските граници

- 3 Съображения 6 и 15 от Кодекса на шенгенските граници гласят:

„(6) Граничният контрол е от интерес не само за държавата членка, на чиято външна граница той се извършва, но така също за всички държави членки, които са премахнали вътрешния граничен контрол. Граничният контрол трябва да помогне в борбата с незаконната имиграция и трафика на хора и да предотврати всяка заплаха за вътрешната сигурност на държавите членки, техния обществен ред, здравеопазване и международни отношения.

[...]

(15) Следва да се предвиди облекчен режим за проверки по външните граници в случай на извънредни или непредвидени обстоятелства с цел да се избегне дълго чакане на гранично-пропускателните пунктове. Систематичното подпечатване на документите на граждани на трети страни остава задължително в случай на облекчен режим на гранични проверки. Подпечатването позволява да се установи със сигурност датата и мястото на преминаване на границата, без да се установява във всички случаи дали всички необходими мерки за контрол на пътните документи са били извършени“.

4 Член 1 от Кодекса, озаглавен „Предмет и принципи“, гласи:

„Настоящият регламент предвижда премахването на граничен контрол на лица, които пресичат вътрешните граници между държавите — членки на Съюза.

Той установява правила за граничния контрол на лица, които пресичат външните граници на държавите — членки на Съюза“.

5 Член 2 от посочения кодекс, озаглавен „Определения“, гласи следното:

„По смисъла на настоящия регламент се прилагат следните определения:

1) „вътрешни граници“ означава:

- а) общите сухопътни граници, включително реки и езера, на държавите членки;
- б) летищата на държавите членки за вътрешни полети;
- в) морски, речни и езерни пристанища на държавите членки за редовни вътрешни фериботни превози;

2) „външни граници“ означава сухопътните граници на държавите членки, включително границите по реки и езера, морски граници и техните летища, речни пристанища, морски пристанища и езерни пристанища, доколкото те не представляват вътрешни граници;

[...]

8) „гранично-пропускателен пункт“ означава всеки пропускателен пункт, който е определен от компетентните органи за преминаване на външните граници;

[...]

10) „граничен контрол“ означава дейност, извършвана на границата, в съответствие със и за целите на настоящия регламент в отговор изключително на намерение за преминаване на границата или акта на преминаване на тази граница независимо от какви съображения, и се състои в гранични проверки и наблюдение на границата;

11) „гранични проверки“ означава проверките, извършвани на гранично-пропускателните пунктове, за да гарантират, че лицата, включително превозните им средства и предметите в тяхно владение, могат да получат разрешение за влизане на територията на държавите членки или за излизане;

[...]“.

6 Съгласно член 5 от Кодекса на шенгенските граници, озаглавен „Преминаване на външни граници“:

1. Външните граници могат да се преминават единствено на гранично-пропускателни пунктове, и то в рамките на определеното работно време. Работното време ясно се обозначава на гранично-пропускателните пунктове, които не са отворени 24 часа в денонощието.

Държавите членки изпращат списъци с гранично-пропускателните си пунктове на Комисията в съответствие с член 39.

2. Чрез дерогация от параграф 1 могат да бъдат допуснати изключения от задължението за преминаване на външни граници единствено на гранично-пропускателни пунктове и в рамките на определеното работно време:

[...]

с) в съответствие със специфичните правила, установени в членове 19 и 20 във връзка с приложения VI и VII.

[...]“.

7 Член 6 от този кодекс, озаглавен „Условия за влизане на граждани на трети страни“, гласи:

„1. При планиран престой на територията на държавите членки с продължителност не повече от 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период, при което се отчита 180-дневният период, предшестващ всеки ден от престоя, за влизането на гражданите на трети страни се прилагат следните условия:

а) да притежават валиден пътен документ, който дава право на притежателя да преминава границата [...]

[...]

б) да притежават валидна виза, ако такава се изисква съгласно Регламент (ЕО) № 539/2001 на Съвета [от 15 март 2001 година за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници на държавите членки, както и тези, чиито граждани се освободени от това изискване (ОВ L 81, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 97)], с изключение на случаите, когато те притежават валидно разрешение за пребиваване или валидна виза за дългосрочно пребиваване;

[...]

2. За целите на прилагането на параграф 1 датата на влизане се определя като първия ден от престоя на територията на държавите членки, а датата на излизане — като последния ден от престоя на територията на държавите членки. При изчисляването на продължителността на престоя на територията на държавите членки не се вземат предвид периодите на престой, разрешени съгласно разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване.

[...]

5. Чрез дерогация от параграф 1:

[...]

б) на граждани на трети страни, които отговарят на условията, посочени в параграф 1, с изключение на предвиденото в буква б), и които се явят на границата, може да бъде разрешено влизане на териториите на държавите членки, ако на границата им бъде издадена виза в съответствие с членове 35 и 36 от Регламент (ЕО) № 810/2009 на Европейския парламент и на Съвета [от 13 юли 2009 година за създаване на Визов кодекс на Общността (Визов кодекс) (ОВ L 243, 2009 г., стр. 1)].

[...]“.

- 8 Член 8 от Кодекса на шенгенските граници, озаглавен „Гранични проверки на лица“, предвижда в параграф 3:

„При влизане и излизане гражданите на трети страни подлежат на цялостни проверки, както следва:

- а) обстоятелствата проверка при влизане включва проверка на условията за влизане, установени в член 6, параграф 1, и когато е приложимо, на документите, които удостоверяват пребиваване и упражняване на професионална дейност. Това включва подробна проверка, обхващаща следните аспекти:

[...]

- iii) проверка на печатите за влизане и излизане върху пътните документи на съответния гражданин на трета страна с цел проверка чрез сравняване на датите на влизане и излизане дали лицето не е надвишило максималния срок на разрешен престой на територията на държавите членки;

[...]

- з) допълнително към проверките, посочени в буква ж), цялостните проверки на излизане могат също така да включват:

[...]

- ii) проверка дали лицето не е надвишило срока на разрешен престой на територията на държавите членки;

[...]“.

- 9 Член 11 от този кодекс, озаглавен „Подпечатване на пътните документи“, гласи следното:

„1. Пътните документи на граждани на трети страни редовно се подпечатват при влизане и излизане. По-специално печат при влизане и излизане се поставя на:

- а) документите, които съдържат валидна виза и които позволяват на гражданите на трети страни да преминат границата;
- б) документите, които позволяват на гражданите на трети страни, на които е издадена виза на границата на държава членка, да преминат границата;
- в) документите, които позволяват на гражданите на трети страни, които не подлежат на изискването за притежание на виза, да преминат границата.

[...]

3. Не се поставя печат при влизане и излизане на:

[...]

- в) на пътните документи на моряци, които присъстват на територията на дадена държава членка единствено когато корабът им влиза в пристанище, и то в зоната на това пристанище;

[...]“.

- 10 Член 13 от посочения кодекс, озаглавен „Наблюдение на границата“, предвижда в параграф 1:
„Основната цел на наблюдението на границата е да се предотврати неразрешеното преминаване на границата, да се противодейства на трансграничната престъпност и да се предприемат мерки срещу лица, които са преминали границата незаконно. [...]“.
- 11 Член 19 от същия кодекс, озаглавен „Специфични правила за различните видове граници и различните превозни средства за преминаване на външни граници“, гласи:
„Специфичните правила, съдържащи се в приложение VI, се прилагат по отношение на проверките, извършвани на различните видове граници и различните превозни средства, използвани за преминаване през гранично-пропускателни пунктове.
Тези специфични правила могат да съдържат дерогации от членове 5 и 6 и членове от 8 до 14“.
- 12 Член 20 от Кодекса на шенгенските граници, озаглавен „Специфични правила за проверки на определени категории лица“, гласи в параграф 1:
„Специфичните правила, съдържащи се в приложение VII, се прилагат по отношение на проверки на следните категории лица:
[...]
с) моряци;
[...]
Тези специфични правила могат да съдържат дерогации от членове 5 и 6 и членове 8—14“.
- 13 Приложение VI към този кодекс се отнася според заглавието му до „[с]пецифични[те] правила за различните видове граници и различните превозни средства, използвани за преминаване на външните граници на държавите членки“.
- 14 Точка 3 от това приложение, озаглавена „Морски граници“, съдържа точка 3.1., която е озаглавена „Общи процедури за проверки на морския трафик“ и гласи:
„3.1.1. Проверки на кораби се извършват на пристанищата на пристигане или заминаване или в зона, определена за тази цел, разположена в непосредствена близост до плавателния съд, или на борда на корабите в териториални води по смисъла на Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право[, подписана в Монтего Бей на 10 декември 1982 г., влязла в сила на 16 ноември 1994 г., която е ратифицирана от Кралство Нидерландия на 28 юни 1996 г. и е одобрена от името на Европейската общност с Решение 98/392/ЕО на Съвета от 23 март 1998 г. (ОВ L179, 1998 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 4, том 4, стр. 103)]. Държавите членки могат да сключват споразумения, съгласно които проверки могат да се извършват и по време на преминаването или при пристигането или заминаването на кораба на територията на трета страна, като се съблюдават принципите, установени в точка 1.1.4.
[...]
3.1.5. Капитанът на кораба уведомява компетентния орган за отпътуването на кораба своевременно и в съответствие с действащите правила на съответното пристанище“.

- 15 Приложение VII към посочения кодекс, озаглавено „Специални правила за някои категории лица“, съдържа точка 3, която е озаглавена „Моряци“ и гласи:

„Чрез дерогация от членове 5 и 8 държавите членки могат да разрешават на моряци, които притежават документ за самоличност на морско лице, издаден в съответствие с Конвенция № 108 (1958 г.) или Конвенция № 185 (2003 г.) на Международната организация по труда (МОТ) за документите за самоличност на моряците, Конвенцията за улесняване на международното морско корабоплаване и съответното национално право, да влизат на територията на държавите членки, като слизат на брега за престой в зоната на пристанището, където са акостирали корабите им, или в съседни общини, или да излизат от територията на държавите членки, като се връщат на корабите си, без да се явяват на гранично-пропускателен пункт, при условие че имената им са включени в списъка на екипажа за кораба, на който са членове, и който предварително е бил предаден за проверка на компетентните органи.

[...]“.

Визовият кодекс

- 16 Член 35 от Регламент № 810/2009, изменен с Регламент (ЕС) № 610/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. (ОВ L 182, 2013 г., стр. 1) (наричан по-нататък „Визовият кодекс“), озаглавен „Визи, за които са подадени заявления на външните граници“, гласи в параграф 1:

„1. В изключителни случаи визи могат да бъдат издавани на гранични контролно-пропускателни пунктове, ако са изпълнени следните условия:

[...]

в) завръщането на кандидата в държавата му на произход или пребиваване или транзитното преминаване през държави, различни от държавите членки, които прилагат достиженията на правото от Шенген в пълен обем, се счита за сигурно“.

- 17 Член 36 от този кодекс, озаглавен „Визи, издавани на външната граница на морски лица за транзитно преминаване“, предвижда:

„1. На морско лице, за което има изискването да притежава виза при преминаването на външните граници на държавите членки, може да бъде издадена на границата виза с цел транзитно преминаване, ако лицето:

- а) изпълнява условията, предвидени в член 35, параграф 1; и
- б) преминава въпросната граница с цел качване, повторно качване или дебаркиране от кораб, на който то ще работи или работи като морско лице.

2. Преди да издадат виза на границата на морско лице за транзитно преминаване, компетентните национални органи следва да спазват правилата, предвидени в приложение IX, част 1, и да се уверят, че необходимата информация относно въпросното морско лице е обменена посредством надлежно попълнен формуляр за транзитно преминаване на морски лица, както е предвидено в приложение IX, част 2.

[...]“.

- 18 Приложение IX към посочения кодекс съдържа част 1, която според заглавието си посочва „[п]равила[та] за издаване на визи на границата на транзитно преминаващи морски лица, които се изисква да притежават виза“. Част 2 от това приложение предвижда модел на формуляр за транзитно преминаващите морски лица, които се изисква да притежават виза.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 19 J. и др. са моряци — граждани на трети страни, влезли в Шенгенското пространство през международното летище на Шипхол в Амстердам (Нидерландия), преди да се придвижат по суша до морското пристанище на Ротердам, за да се качат на специализирани кораби, плаващи самостоятелно, които са дългосрочно акостирали в това пристанище, и да извършват на борда им, без тези кораби да напуснат пристанището, различни работи, предназначени да подготвят издигането в морето по-специално на нефтени платформи и на нефтопроводи. След като приключат работата си на борда, която според случая трае пет или десет седмици, тези моряци или се придвижват по суша до международното летище на Шипхол в Амстердам, или отплават на съответния кораб.
- 20 Когато на различни дати от януари до март 2016 г. тези моряци са се явили в Zeehavenpolitie Rotterdam (полиция на морското пристанище на Ротердам, Нидерландия) — националният орган, който отговаря за граничния контрол в пристанището на Ротердам, уведомявайки за намерението си да се качат на кораб, акостирал в това пристанище, този орган, като се отклонява от следваната преди това практика, отказва да постави печат за излизане върху пътните им документи, тъй като датата, на която съответният кораб действително ще напусне пристанището, а следователно и Шенгенското пространство, не е уточнена.
- 21 J. и др., както и няколко оператори на кораби, а именно С. и Н. и др., подават жалби по административен ред до държавния секретар, за да оспорят тези откази. Като подчертават, че в съответствие с постоянната практика на нидерландските органи такъв печат винаги е бил предоставян на моряците в момента на качването им на кораб, независимо дали ще напуснат пристанището в краткосрочен план на борда на кораб, те изтъкват, че новата практика на полицията на морското пристанище на Ротердам има за последица, че като граждани на трети страни, които по принцип имат разрешение да останат в Шенгенското пространство за максимален период от 90 дни в рамките на 180-дневен период, срокът на разрешения престой на съответните моряци в Шенгенското пространство ще изтече по-бързо. Освен това, тъй като са длъжни да изчакаят изтичането на срок от 180 дни, преди отново да влязат в Шенгенското пространство, тези моряци ще претърпят загуба на доходи.
- 22 С решения, приети през юни и юли 2016 г., държавният секретар отхвърля подадените по административен ред жалби, от една страна, като недопустими, тъй като са подадени от операторите на кораби, а от друга страна, като неоснователни, тъй като са подадени от моряците, поради това че сам по себе си фактът, че морякът се качва на кораб, не означава, че излиза от Шенгенското пространство по смисъла на член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници. Такова излизане се извършва само когато съответният моряк се качи или се намира на борда на кораб, чийто капитан е уведомил полицията на морското пристанище на Ротердам за отпътуването на кораба и когато след това последният действително напусне пристанището с моряците на борда му.
- 23 С четири решения от 17 май 2017 г. Rechtbank Den Haag (Първоинстанционен съд Хага, Нидерландия) уважава подадените по съдебен ред жалби срещу тези решения от J. и др., с мотива че при качването си съответните моряци са преминали външна граница на държавите членки и следователно са излезли от Шенгенското пространство по смисъла на член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници. Всъщност от дерогационния режим, предвиден в член 11, параграф 3, буква в) и в приложение VII към този кодекс, свързан с режима на

моряците, които слизат на брега при акостирането, става ясно, че законодателят на Съюза приема за преминаване на външна граница факта, че моряците дебаркират от кораб, който се намира се в морско пристанище, или се качват на борда му. Тази преценка се потвърждава от член 36 и от разпоредбите на приложение IX към Визовия кодекс, по силата на които компетентните национални органи могат да издадат виза за транзитно преминаване на моряците за срока на пътуването от входящото летище до пристанището, на което се качват на кораб.

- 24 Държавният секретар обжалва тези решения пред Raad van State (Държавен съвет, Нидерландия).
- 25 Тази юрисдикция отбелязва, че редовно в продължение на няколко месеца кораби остават акостирали в морски пристанища, каквото е пристанището на Ротердам. От друга страна, предоставената от държавния секретар информация не позволява да се постави под въпрос твърдението, изтъкнато пред посочената юрисдикция, че компетентните органи на няколко държави членки поставят печат за излизане при качването на моряците на кораб, независимо от това дали корабът, на който са се качили, ще напусне пристанището скоро.
- 26 Запитващата юрисдикция смята, че от Кодекса на шенгенските граници не става ясно в кой момент моряк, който е влязъл в Шенгенското пространство през летище и се е придвижил по суша до кораб, акостирал дългосрочно в морско пристанище, като това на Ротердам, за да се качи на кораб, трябва да се счита за излязъл от Шенгенското пространство. По-специално според тази юрисдикция е невъзможно да се определи ясно дали такова излизане налага действително напускане на Шенгенското пространство. Всъщност според нея Кодексът на шенгенските граници не определя понятието „излизане“, посочено в член 11, параграф 1 от този кодекс, а също така не определя на какво място се намират точно външните граници на държавите членки, нито кога те се преминават. Следователно въпросът дали, и при положителен отговор, в кой момент трябва да бъде поставен печат за излизане, също е неясен.
- 27 При тези обстоятелства Raad van State (Държавен съвет) решава да спре производството по делото и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 11, параграф 1 от [Кодекса на шенгенските граници] да се тълкува в смисъл, че гражданин на трета страна, който вече е влязъл в Шенгенското пространство, например през международно летище, излиза [от Шенгенското пространство] по смисъла на Кодекса на шенгенските граници, когато се качи като моряк на плавателен съд, намиращ се вече в морско пристанище като външна граница, независимо дали и евентуално кога морякът ще напусне пристанището с този плавателен съд? Или, за да е налице излизане, първо трябва да е установено, че морякът ще напусне пристанището с въпросния плавателен съд, и ако това е така, има ли максимален срок, в който плавателният съд трябва да отплава, и кога в този случай трябва да бъде поставен изходният печат? Или за „излизане“ се приема друг момент, евентуално при други условия?“.

По преюдициалния въпрос

- 28 С въпроса си по същество запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници трябва да се тълкува в смисъл, че върху пътните документи на моряк — който има качеството на гражданин на трета страна, качил се е на кораб, акостирал дългосрочно в морско пристанище на държава, която е част от Шенгенското пространство, за да полага труд на борда му — преди да напусне това пристанище на този кораб, трябва да бъде поставен печат за излизане, когато поставянето му е предвидено в Кодекса, в

момента на качването на моряка на кораба, дори ако посоченият кораб няма да напусне посоченото пристанище в кратък срок, или в по-късен на качването момент, като в последната хипотеза се поставя въпросът кой точно е този момент.

- 29 От данните, предоставени от запитващата юрисдикция, става ясно, че дългосрочното акостиране е практика в морския сектор, според която кораби остават на кея или са закотвени в пристанище за период, който може да достигне няколко месеца, а моряците, които са се качили на корабите, пребивават в това пристанище за целия период от време, за който са се качили, за да работят на борда, или за част от него.
- 30 За да се отговори на поставения въпрос, в началото следва да се припомни, както следва от член 1 от Кодекса на шенгенските граници, че той има за предмет и принципи развитието на Съюза като единно пространство на свобода на движение без вътрешни граници и въвеждането в тази връзка на правила, приложими за контрола на лицата, които пресичат външните граници на държавите, които са част от Шенгенското пространство (вж. в този смисъл решение от 14 юни 2012 г., Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers, C-606/10, EU:C:2012:348, т. 23).
- 31 Съгласно член 2, точка 2 от този кодекс понятието „външни граници“ по смисъла на този кодекс означава по-специално сухопътните и морските граници на държавите членки, „и техните летища [и] морски пристанища“, доколкото те не представляват „вътрешни граници“ по смисъла на същия кодекс, като съгласно точка 1, букви б) и в) от този член последното понятие се отнася по-специално до летищата на държавите членки за вътрешни полети и до морските пристанища на тези държави за редовни вътрешни фериботни превози.
- 32 Съгласно член 5, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници по принцип „външните граници“ по смисъла на този кодекс могат да се преминават единствено на гранично-пропускателните пунктове, за които държавите членки трябва да изпратят списъци на Комисията. Съгласно член 2, точка 8 от посочения кодекс изразът „гранично-пропускателен пункт“ означава всеки пропускателен пункт, който е определен от компетентните органи за преминаване на външните граници.
- 33 Съгласно член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници по принцип пътните документи на граждани на трети страни трябва редовно се подпечатват при „влизане“ или „излизане“ на Шенгенското пространство. Както Съдът вече е имал възможността да уточни, подобен печат материализира разрешение за влизане или за излизане (решение от 26 юли 2017 г., Jafari, C-646/16, EU:C:2017:586, т. 52).
- 34 В конкретния случай е безспорно, от една страна, че както международното летище на Шипхол в Амстердам, така и морското пристанище на Ротердам, и двете разположени на територията на Нидерландия, представляват съответно „летище“ и „морско пристанище“, които попадат в обхвата на понятието „външни граници“ на Шенгенското пространство, както то е определено в член 2, точка 2 от Кодекса на шенгенските граници, а от друга страна, че Кралство Нидерландия е изпратило на Комисията списък, включващ цялото това морско пристанище като „гранично-пропускателен пункт“ по смисъла на член 2, точка 8 от този кодекс.
- 35 От друга страна, не е оспорено също че разглежданите в главното производство моряци са влезли в Шенгенското пространство през международното летище на Шипхол в Амстердам — момент, в който компетентните нидерландски органи са поставили върху пътните им документи печат за влизане, предвиден в член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници, както и че впоследствие тези моряци са се придвижили по суша до морското пристанище на Ротердам, за да се качат на борда на кораб, акостирал дългосрочно в това пристанище, на който работят, без последният да напуска посоченото пристанище. Безспорно е,

че в края на периода, през който работят на борда, посочените моряци, според случая, или се придвижват до международното летище на Шипхол в Амстердам по суша, или напускат пристанището на съответния кораб.

- 36 В този смисъл се поставя въпросът в кой момент, във втората от тези хипотези, върху пътните документи на моряците трябва да се постави печат за излизане, предвиден в член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници.
- 37 Ј. и др., както и гръцкото правителство изтъкват, че разглежданите в главното производство моряци излизат от Шенгенското пространство в момента на качването им на борда на един от корабите, акостирали в морското пристанище на Ротердам, тъй като именно в този момент те пресичат външната граница, която се намира в това пристанище, преминавайки през гранично-пропускателен пункт. Следователно предвиденият в тази разпоредба печат за излизане трябва да се постави върху пътните документи на тези моряци на датата, на която те се качват на кораба, независимо, от друга страна, от момента на отплаване на съответния кораб.
- 38 За разлика от това нидерландското и германското правителство, както и Комисията поддържат по същество, че разглежданите в главното производство моряци излизат от Шенгенското пространство в момента, в който корабът, на който те са се качили, действително напусне съответното морско пристанище с моряците на борда си. В това отношение тези правителства подчертават, че всъщност излизането от това пространство налага съответните моряци да пресекат външна географска граница на Шенгенското пространство, която се определя не от Кодекса на шенгенските граници, а от Конвенцията на Обединените нации по морско право, която от своя страна по принцип определя тази граница на дванадесет морски мили, измервани от изходните линии, определени съгласно тази конвенция, в териториалните води на съответните държави членки. Следователно предвиденият в член 11, параграф 1 от този кодекс печат за излизане трябва да бъде поставен върху пътните документи на тези моряци, съответно според нидерландското правителство и Комисията, в разумен срок или непосредствено преди отплаването на съответния кораб. От своя страна германското правителство смята, че този печат трябва да бъде поставен в деня на излизането от Шенгенското пространство, когато датата на отплаването на кораба е установена.
- 39 За да се определи моментът, в който в приложение на член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници трябва да бъде поставен печат за излизане върху пътните документи на моряк, който се намира в описаното в точка 28 от настоящото решение положение, на първо време следва да се разгледа в кой момент този моряк трябва да се счита за излязъл от Шенгенското пространство, за да се определи, на второ място, в зависимост от момента на излизането моментът, в който компетентните национални органи трябва да поставят предвидения в тази разпоредба печат за излизане.
- 40 Що се отнася, на първо място, до определянето на момента на излизане от Шенгенското пространство, следва да се припомни, че според постоянната практика на Съда, от изискванията както за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа на равно третиране следва, че за да се определят смисълът и обхватът на текста на дадена разпоредба на правото на Съюза, която не съдържа никакво изрично препращане към правото на държавите членки, те по принцип трябва да се тълкува самостоятелно и еднакво на територията на Съюза, независимо от това какви квалификации се използват в държавите членки, като се отчитат текстът на разглежданата разпоредба, както и контекстът ѝ и целите, преследвани с правната уредба, от която тя е част (в този смисъл вж. по-специално решения от 9 ноември 2017 г., *Maio Marques da Rosa*, С-306/16, ЕУ:С:2017:844, т. 38 и от 3 октомври 2019 г., *X* (Дългосрочно пребиваващите граждани — Стабилни, регулярни и достатъчни финансови ресурси), С-302/18, ЕУ:С:2019:830, т. 26).

- 41 Следователно при липсата на препращане в член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници към националното право, понятието „излизане“ в тази разпоредба трябва да се разглежда като самостоятелно понятие на правото на Съюза, чиито смисъл и обхват трябва да бъдат идентични във всички държави членки. Ето защо Съдът трябва да даде на това понятие еднакво тълкуване в правния ред на Съюза.
- 42 По отношение най-напред на текста на член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници, след като нито тази разпоредба, нито която и да било друга разпоредба на Кодекса, и по-специално член 2 от него, не съдържа определение на понятието „излизане“ от Шенгенското пространство, значението и обхватът на това понятие следва да се определят с оглед на обичайното му значение в общоупотребимия език (в този смисъл вж. по-специално решения от 26 юли 2017 г., Jafari, C-646/16, EU:C:2017:586, т. 73, от 29 юли 2019 г., Spiegel Online, C-516/17, EU:C:2019:625, т. 65 и от 12 септември 2019 г., Koton Mağazacılık Tekstil Sanayi ve Ticaret/EUIPO, C-104/18 P, EU:C:2019:724, т. 43).
- 43 В обичайното му значение обаче понятието „излизане“ от Шенгенското пространство не е двусмислено и трябва да се разбира като обозначаващо физическия акт на придвижване на лице от място, което е част от територията на Шенгенското пространство, към място извън посочената територия (вж. по аналогия решения от 4 май 2017 г., El Dakkak и Intercontinental, C-17/16, EU:C:2017:341, т. 19—21 и от 31 май 2018 г., Zheng, C-190/17, EU:C:2018:357, т. 30).
- 44 По-нататък, що се отнася до контекста, свързан с член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници, най-напред следва да се отбележи, че още от член 2, точка 11 и от член 6, параграф 2 от този кодекс може да се изведе, че дадено лице не излиза от Шенгенското пространство, докато пребивава на територията на държава, която е част от това пространство, тъй като тези разпоредби приравняват Шенгенското пространство на „територията на държавите членки“.
- 45 Следователно единствено обстоятелството, че дадено лице е преминало „гранично-пропускателен пункт“ по смисъла на член 2, точка 8 от посочения кодекс, където, както става ясно от точка 32 от настоящото решение, се упражнява контрол на външните граници, наложен от същия този кодекс, не означава, че това лице е напуснало Шенгенското пространство, ако то все още пребивава на част от територията на държава, която е част от това пространство.
- 46 От това следва, че моряк, който след като е влязъл на територията на Шенгенското пространство през международно летище, разположено в държава, която е част от това пространство, пребивава на кораб, акостирал в едно от морските пристанища на тази държава, за периода, през който работи на борда му, не може да се счита за излязъл от Шенгенското пространство.
- 47 Безспорно, както вече бе посочено в точка 31 от настоящото решение, член 2, точка 2 от Кодекса на шенгенските граници определя понятието „външни граници“ на Шенгенското пространство като включващо, от една страна, сухопътните и морските граници на държавите членки, а от друга страна, по-специално техните летища и морски пристанища, доколкото не става въпрос за вътрешни граници.
- 48 Както става ясно от текста на тази разпоредба обаче, тя има за цел единствено да присъедини някои летища и пристанища на държавите, които са част от Шенгенското пространство, към външните му граници единствено с цел, в съответствие с разпоредбите на член 77, параграф 2, буква б) ДФЕС, да улесни конкретното прилагане на контрола на лицата, преминаващи външните граници на Шенгенското пространство.

- 49 Всъщност, както по същество изтъкват нидерландското и германското правителство, контролът във връзка с преминаването на границите на държавите членки, които са външни граници на Шенгенското пространство, трябва да се извършва на място, което позволява неговата практическа и ефикасна организация, без това място непременно да съвпада със самото място на тяхното преминаване.
- 50 В това отношение следва да се отбележи, че по силата на член 5, параграф 2, буква в) и на член 19 от Кодекса на шенгенските граници, във връзка с приложение VI към този кодекс, по изключение контролът на морските граници на държавите членки може дори да се извършва извън гранично-пропускателните пунктове, посочени в член 2, точка 8 от този кодекс, като в точка 3.1.1. от това приложение се уточнява, че в този смисъл проверки на кораби могат да се извършват, според случая, на пристанищата на пристигане или заминаване, в зона, определена за тази цел, разположена в непосредствена близост до плавателния съд, на борда на корабите в териториални води по смисъла на Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право, по време на преминаването или при пристигането, или дори, ако е сключено споразумение в този смисъл, на територията на трета страна при пристигането или напускането на кораба.
- 51 Освен това съгласно член 5, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници във връзка с член 2, точки 8 и 10 от този кодекс по принцип контролът на външните граници на Шенгенското пространство се извършва на гранично-пропускателните пунктове, които са определени от държавите членки „за“ преминаване на тези граници, и се извършва „в отговор изключително“ на „намерение за преминаване“ на такава граница или на „акта на преминаване“.
- 52 По този начин се установява, че Кодексът на шенгенските граници се основава на предпоставката, че контролът на гражданите на трети страни на гранично-пропускателен пункт ще бъде последван в краткосрочен план, дори в момента съответното лице да е на територията на съответната държава членка, от ефективното преминаване на външната граница на Шенгенското пространство.
- 53 В този смисъл преминаването на дадено лице през гранично-пропускателен пункт на морско пристанище на държава, която е част от Шенгенското пространство, само по себе си не може да се приравни на факта, що се отнася до това лице, на напускане на Шенгенското пространство, а по-скоро отразява намерението му в повечето случаи да напусне това пространство в краткосрочен план.
- 54 В конкретния случай обаче е безспорно, че моряк, който е нает на работа на борда на кораб, акостирал дългосрочно в такова морско пристанище, няма намерението, към момента, в който преминава през гранично-пропускателен пункт на съответното морско пристанище, за да се качи на този кораб, да напусне в кратък срок територията на съответната държава членка, а оттам и Шенгенското пространство.
- 55 Накрая, по отношение на целта, преследвана с член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници, следва да се припомни, че този кодекс попада в по-широката рамка на пространство на свобода, сигурност и правосъдие без вътрешни граници, в което в съответствие с член 3, параграф 2 ДЕС и с член 67, параграф 2 ДФЕС е гарантирано свободното движение на хора в съчетание с подходящи мерки по отношение по-специално на контрола на външните граници (вж. в този смисъл решение от 14 юни 2012 г., Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers, C-606/10, EU:C:2012:348, т. 25).

- 56 Така според съображение 6 от посочения кодекс граничният контрол на външните граници на държавите членки е от интерес не само за държавата членка, на чиято външна граница той се извършва, но така също за всички държави членки, които са премахнали вътрешния граничен контрол (вж. в този смисъл решение от 14 юни 2012 г., *Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers*, C-606/10, EU:C:2012:348, т. 24).
- 57 В този смисъл граничните проверки, извършвани на гранично-пропускателните пунктове в рамките на граничния контрол, имат за цел съгласно член 2, точка 11 от Кодекса на шенгенските граници да гарантират, че лицата могат да получат разрешение за влизане на територията на държавите членки или за излизане.
- 58 Както обаче следва от член 6, параграф 1 от този кодекс, гражданите на трети страни могат да пребивават на територията на Шенгенското пространство единствено с максимална продължителност от 90 дни в рамките на 180-дневен период, което означава, че се отчита 180-дневният период, предшестващ всеки ден от престоя.
- 59 В това отношение член 6, параграф 2 от Кодекса на шенгенските граници уточнява, че когато се изчислява дали е спазена тази максимално разрешена продължителност на престой, „датата на влизане“ и „датата на излизане“ са съответно „първият ден от престоя на територията на държавите членки“ и „последният ден от престоя на територията на държавите членки“.
- 60 Именно за да се осигури спазването на тези разпоредби, член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници предвижда принципа, че печатите за влизане и излизане трябва да се поставят редовно върху пътните документи на граждани на трети страни, за да се установят със сигурност, както следва от съображение 15 от този кодекс, датата и мястото на преминаване на външната граница.
- 61 Така съгласно член 8, параграф 3, буква а), подточка iii), и буква з), подточка ii) от посочения кодекс проверката на печатите за влизане и излизане върху пътните документи на съответния гражданин на трета страна цели да се извърши проверка чрез сравняване на датите на влизане и излизане дали лицето не е надвишило максималния срок на разрешен престой на територията на Шенгенското пространство.
- 62 От това следва, че поставянето на печатите за влизане и излизане е тясно свързано с упражняването от страна на компетентните национални органи на задачата им да контролират по-специално краткосрочното пребиваване в Шенгенското пространство, за да водят борба в съответствие с член 13, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници с неразрешените преминавания (вж. в този смисъл решение от 4 септември 2014 г., *Air Baltic Corporation*, C-575/12, EU:C:2014:2155, т. 50 и 51).
- 63 Следователно, за да не се позволи на гражданин на трета страна в нарушение на целта, преследвана с член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници, да остане в Шенгенското пространство след максималния срок на разрешен престой, не може да се приеме, че такъв гражданин е излязъл от Шенгенското пространство, когато пребивава все още на територията на държава, която е част от това пространство.
- 64 От изложеното по-горе следва, че моряк, който се е качил на кораб, акостирал дългосрочно в морското пристанище на държава, която е част от Шенгенското пространство, за да пребивава в това пристанище за целия или за част от периода от време, през който се е качил на кораба, за да работи на борда му, не може да се счита за излязъл от това пространство в момента на качването си на кораба.

- 65 Този извод не може да се постави под въпрос от изключенията, предвидени в разпоредбите на член 5, параграф 2, буква в), член 11, параграф 3, буква в) и член 20, параграф 1, буква в) от Кодекса на шенгенските граници във връзка с точка 3 от приложение VII към този кодекс, свързани с престоя на брега на моряците, качили се на кораб, който акостира в морско пристанище.
- 66 Всъщност безспорно е, че тези разпоредби, които по същество имат за предмет да смекчат контрола на моряците, които присъстват на територията на дадена държава членка единствено когато даден кораб акостира, и то в зоната на пристанището, в което е акостирал, като ги освобождават по-специално от задължението върху пътните им документи да бъде поставен печат за влизане или излизане, не се прилагат за моряците, които работят на борда на кораб, който е акостирал дългосрочно в морско пристанище.
- 67 По същите причини разпоредбите, предвидени в членове 35 и 36, както и в приложение IX към Визовия кодекс относно визите, издавани на външната граница, и транзитните визи, също не могат да окажат влияние върху извода в точка 64 от настоящото решение, тъй като във всички случаи е безспорно, че разглежданите в главното производство моряци не притежават такива визи.
- 68 Що се отнася, на второ място, до момента, в който трябва да бъде поставен печат за излизане върху пътните документи в положение като описаното в точка 28 от настоящото решение, следва да се напомни, че според самия текст на член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници това поставяне трябва да се извърши „при [...] излизане“ от Шенгенското пространство.
- 69 Следователно такъв печат трябва да бъде поставен по повод на такова излизане, което, както става ясно от точки 44—64 от настоящото решение, съответства на преминаването на външна граница на Шенгенското пространство.
- 70 В съответствие обаче с предпоставката, посочена в точка 52 от настоящото решение, когато е установено, че контролът на съответните лица на гранично-пропускателен пункт няма да бъде последван в краткосрочен план от пресичането на външна граница от Шенгенското пространство, е важно компетентните национални органи да поставят печат за излизане върху пътните им документи в момент, близък до това преминаване, за да се гарантира в съответствие с целта, преследвана с Кодекса на шенгенските граници и припомнена в точки 60—63 от това решение, че тези органи продължават да бъдат в състояние да контролират ефективното спазване на пределите на краткосрочното пребиваване в Шенгенското пространство, като се отчита реалната продължителност на престоя на тези лица на територията на това пространство.
- 71 В конкретния случай е безспорно, че моряк, който е нает на работа на борда на кораб, акостирал дългосрочно в морско пристанище на държава, която е част от Шенгенското пространство, не възнамерява да напусне в кратък срок това пространство в момента, в който се качва на този кораб. Следователно такъв моряк не е в правото си да иска да му бъде поставен печат за излизане върху неговите пътни документи в момента на качването му на кораба.
- 72 Едва когато отпътуването на този кораб от такова морско пристанище към място, което се намира извън Шенгенското пространство, стане предстоящо, този печат за излизане трябва да бъде поставен върху неговите пътни документи.
- 73 В това отношение обаче следва да се отбележи, че от точка 3.1.5 от приложение VI към Кодекса на шенгенските граници следва, че капитанът на даден кораб е длъжен да уведоми компетентния орган за отпътуването на кораба „своевременно“ и в съответствие с действащите правила на съответното пристанище.

- 74 От това следва, че предвиденият в член 11, параграф 1 от този кодекс печат за излизане трябва да бъде поставен върху пътните документи на моряк, който е нает на работа на борда на кораб, акостирал в морски пристанище на държава, която е част от Шенгенското пространство, в момента, в който капитанът на съответния кораб информира компетентните национални органи за предстоящото отплаване на този кораб.
- 75 Всяко друго тълкуване на тази разпоредба би могло да улесни злоупотребите и заобикалянето на установените от правото на Съюза правила за краткосрочното пребиваване в Шенгенското пространство, позволявайки на всеки моряк, гражданин на трета страна, да пребивава без ограничение във времето в морско пристанище, попадащо в територията на държава, която е част от Шенгенското пространство.
- 76 Следователно на поставения въпрос следва да се отговори, че член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници трябва да се тълкува в смисъл, че върху пътните документи на моряк — който има качеството на гражданин на трета страна, качил се е на кораб, акостирал дългосрочно в морско пристанище на държава, която е част от Шенгенското пространство, за да полага труд на борда му — преди да напусне това пристанище на този кораб, трябва да бъде поставен печат за излизане, когато поставянето му е предвидено в Кодекса, не в момента на качването на моряка на кораба, а когато капитанът на посочения кораб уведоми компетентните национални органи за предстоящото му отплаване.

По съдебните разноски

- 77 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Член 11, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/399 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) трябва да се тълкува в смисъл, че върху пътните документи на моряк — който има качеството на гражданин на трета страна, качил се е на кораб, акостирал дългосрочно в морско пристанище на държава, която е част от Шенгенското пространство, за да полага труд на борда му — преди да напусне това пристанище на този кораб, трябва да бъде поставен печат за излизане, когато поставянето му е предвидено в Кодекса, не в момента на качването на моряка на кораба, а когато капитанът на посочения кораб уведоми компетентните национални органи за предстоящото му отплаване.

Подписи